

โครงการกิจกรรมเนื่องในโอกาส ๑๐๐ ปี ราชบัณฑิตยสภา ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

การสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง

ห่วงโซ่อุปทานการผลิตยางพาราคุณภาพดีที่ให้ผลทางเศรษฐกิจอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน

สุดา เกียรติกำจรวงศ์^๑ พิระศักดิ์ ศรีนิเวศน์^๒ และคณะ

^๑ราชบัณฑิต ประเภทวิชาเทคโนโลยี สำนักวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสภา

^๒ราชบัณฑิต ประเภทวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตรและสัตวแพทยศาสตร์ ราชบัณฑิตยสภา

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน เนื่องจากทั่วโลกมีความต้องการยางพาราเพิ่มขึ้นตามการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ยางพาราเป็นวัตถุดิบที่ใช้ในอุตสาหกรรมหนักที่เกี่ยวกับยานยนต์ เช่น การผลิตยางล้อรถยนต์ ยางล้อเครื่องบิน หรือใช้ในอุตสาหกรรมเบา เช่น อุปกรณ์ในครัวเรือน น้ำยางธรรมชาติที่ได้จากต้นยางพารามีคุณลักษณะและสมบัติพิเศษหลายอย่างที่ยางสังเคราะห์ไม่มี และไม่สามารถทำให้เหมือนได้ ประเทศไทยเป็นผู้นำในการผลิตยางพาราของโลก โดยเป็นผู้ส่งออกยางพาราเป็นอันดับ ๑ ของโลก มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๓ มีการส่งออกยางดิบในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ ยางแท่ง ยางแผ่นรมควัน และน้ำยางข้น ใน พ.ศ. ๒๕๖๔ และ ๒๕๖๕ มีมูลค่าส่งออกรวมกันกว่า ๕.๕ แสนล้านบาท ในขณะที่ปริมาณการใช้ยางดิบภายในประเทศมีน้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของปริมาณยางทั้งหมดที่ผลิตได้ แสดงถึงความไม่พร้อมของอุตสาหกรรมในประเทศที่จะรองรับยางดิบดังกล่าว ในขณะที่ชาวสวนยางเองก็ยังประสบปัญหาด้านการผลิต โดยเฉพาะด้านพันธุ์ การจัดการโรค การจัดการสวน และการผลิตน้ำยางคุณภาพสูง

ข้อมูลดังกล่าวนี้มีความสำคัญมาก และเป็นดรชนีบ่งชี้ให้แก่รัฐบาลเพื่อบริหารจัดการยางทั้งระบบ ซึ่งมีผู้เกี่ยวข้องส่วนใหญ่อยู่ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงอุตสาหกรรม โดยมีการยางแห่งประเทศไทย (กยท.) เป็นผู้ดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลตามกฎหมาย ด้วยนโยบายหลักว่า ประเทศไทยควรลดการส่งออกวัตถุดิบยางพาราราคาถูกและลดการใช้แรงงานสูง มาเป็นการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีการผลิตยางพาราที่มีคุณภาพ เพื่อสร้างรายได้เพิ่มให้กับเกษตรกรและอุตสาหกรรมในภาพรวมของประเทศ ด้วยการปรับรูปแบบการผลิต เพื่อเปลี่ยนยางพาราให้เป็นสินค้าเทคโนโลยีที่มีมูลค่าสูง อันเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรและคนไทยที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานของยางพารานับล้านคน รวมทั้งมีส่วนช่วยประเทศไทยให้หลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง (middle income trap) นอกจากนี้ สหภาพยุโรปได้ออกกฎหมายใหม่ EUDR (EU Deforestation-free Regulations) ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการลดการผลิตและการบริโภคสินค้าโภคภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการตัดไม้ ทำลายป่า อันทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของป่า รายละเอียดของสินค้า ๗ ชนิดที่อยู่ภายใต้มาตรการนี้ ได้แก่ (๑) โค (๒) กาแฟ (๓) โกโก้ (๔) ถั่วเหลือง (๕) ปาล์มน้ำมัน (๖) ยางพารา และ (๗) ไม้ รวมถึงผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสินค้าเหล่านี้ จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องมีการเสริมความรู้ความเข้าใจในศาสตร์

และเทคโนโลยีของการปลูกต้นยางพารา และกระบวนการเพิ่มผลผลิตน้ำยางพาราที่มีคุณภาพ เป็นความจำเป็นเบื้องต้นที่เกษตรกรต้องตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องทำให้สอดคล้องกับเงื่อนไขต่าง ๆ ของผู้รับซื้อน้ำยางพาราและผลิตภัณฑ์จากยางพาราด้วย กฎหมายใหม่นี้มีผลใช้บังคับกับทุกประเทศที่เป็นผู้ค้าและนำผลิตภัณฑ์เข้าประเทศในสหภาพยุโรปและเริ่มใช้ในวันที่ ๓๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

ภาพแสดงบรรยากาศในการสัมมนาทางวิชาการ

สำนักวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสภา ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว ประกอบกับราชบัณฑิตยสภาจะมีอายุครบ ๑๐๐ ปีใน พ.ศ. ๒๕๖๙ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ได้โปรดให้สถาปนาราชบัณฑิตยสภานั้น สำนักวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสภา และสำนักงานราชบัณฑิตยสภา จึงได้จัดกิจกรรมทางวิชาการร่วมกับสถาบันวิจัยยาง การยางแห่งประเทศไทย นำโดยศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุดา เกียรติกิจารวงศ์ ราชบัณฑิตสาขาวิชาเทคโนโลยีพอลิเมอร์ ประเภทวิชาเทคโนโลยี สำนักวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสภา เป็นประธานคณะทำงาน ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พีระศักดิ์ ศรีนิเวศน์ ราชบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีชีวภาพการเกษตร และศาสตราจารย์ ดร.อานัฐ ตันโซ ภาควิชาชีววิทยา สาขาวิชาปฐพีวิทยา ประเภทวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร และสัตวแพทย์ศาสตร์ สำนักวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสภา เป็นรองประธานคณะทำงาน และ ดร.วิญค์ กังวานสุขุมงคล ภาควิชาชีววิทยา สาขาวิชาเทคโนโลยีวัสดุ ประเภทวิชาเทคโนโลยี สำนักวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสภา เป็นเลขานุการคณะทำงาน ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันของสมาชิกทั้งสองประเภทวิชาดังกล่าวข้างต้น และได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการจากคณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ยางและเทคโนโลยียาง สำนักวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสภา จึงได้จัดการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง “ห่วงโซ่อุปทานการผลิตยางพารา

คุณภาพดี ที่ให้ผลทางเศรษฐกิจอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน” ขึ้น เป็นกิจกรรมหนึ่งภายใต้โครงการเนื่องในโอกาส ๑๐๐ ปี ราชบัณฑิตยสภา ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ ในวันศุกร์ที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ เวลา ๐๘.๐๐ – ๑๖.๔๐ น. ณ โรงแรมรอยัลปรีนเซส หลานหลวง กรุงเทพมหานคร สำหรับสมาชิกราชบัณฑิตยสภา และมีระบบเผยแพร่การประชุมแบบออนไลน์สำหรับผู้สนใจทั่วไป โดยมีวิทยากรที่ประกอบด้วยราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกจากสำนักวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสภา นักวิชาการด้านยางพาราทั้งจากสถาบันวิจัยยาง การยางแห่งประเทศไทย และสมาชิกจากคณะกรรมการจัดทำศัพท์พจนานุกรมยางและเทคโนโลยีจากมหาวิทยาลัย ได้ นำความรู้ด้านโรคอุบัติใหม่ของยางพารา การดูแลป้องกัน และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมยาง การผลิต และผลิตภัณฑ์จากยางพารา มานำเสนอให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แลกเปลี่ยนความรู้และเรียนรู้ การสัมมนานี้ แบ่งออกเป็น ๔ ช่วงการนำเสนอ ดังนี้

ภาพแสดงบรรยากาศในการสัมมนาทางวิชาการ

ช่วงที่ ๑ เป็นการสัมมนาเรื่อง “การพัฒนาพันธุ์ยางพาราที่ให้ผลผลิตน้ำยางและเนื้อไม้สูงและต้านทานโรค” ประกอบด้วย ๒ หัวข้อย่อยคือ (๑) โรคใบร่วงชนิดใหม่ของยางพาราและแนวทางในการป้องกันกำจัด

บรรยายโดย นางอารมณ โรจน์สุจิตร์ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยยางสุราษฎร์ธานี กยท. และ (๒) ยางพันธุ์ดีที่ให้น้ำยางเนื้อไม้สูง และต้านทานโรค บรรยายโดย ดร.กฤษดา สังข์สิงห์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยยาง กยท.

ช่วงที่ ๒ เป็นการสัมมนา เรื่อง “การจัดการสวนยางพาราอย่างครบวงจรเพื่อผลิตน้ำยางพาราคุณภาพดี” ประกอบด้วย ๒ หัวข้อย่อยคือ (๑) การปลูกและดูแลรักษาสำหรับยางพาราพันธุ์ใหม่ภายใต้ปัจจัยการผลิต สภาพของดิน น้ำ และปุ๋ย บรรยายโดย ศาสตราจารย์ ดร.อานัฐ ตันโช ภาควิชาชีววิทยา สาขาวิชาปฐพีวิทยา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตรและสัตวแพทยศาสตร์ สำนักวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสภา และ (๒) การจัดการสวนยางพาราแบบผสมผสาน ตามหลักการ BCG Economy และการเพิ่มรายได้ชาวสวนยางด้วยคาร์บอนเครดิต (carbon credit) บรรยายโดย นายเกษตร แนบสนธิ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยยางหนองคาย กยท.

ช่วงที่ ๓ เป็นการสัมมนา เรื่อง “การผลิตน้ำยางพาราคุณภาพดีและมาตรฐานคุณภาพน้ำยาง” ประกอบด้วย ๓ หัวข้อย่อย ได้แก่ (๑) การกรีดยางที่ถูกต้อง และการรักษาคุณภาพยางจากสวนยางถึงโรงงาน บรรยายโดย ดร.พิศมัย จันทุมมา ข้าราชการบำนาญกรมวิชาการเกษตร และอดีตพนักงานของ กยท. (๒) ระบบกรีดยางที่ดีและสรีรวิทยาของน้ำยางพันธุ์ RRIM 600 บรรยายโดย นายธงชัย แผลดวง ศูนย์วิจัยยางฉะเชิงเทรา กยท. และ (๓) น้ำยางสด GAP และการผลิตยางดิบคุณภาพสูง บรรยายโดย ดร.ปรีดีเปรม ทศนกุล ผู้อำนวยการศูนย์บริการทดสอบรับรองภาคใต้ กยท.

ช่วงที่ ๔ เป็นการสัมมนา เรื่อง “ความสำคัญของอุตสาหกรรมยางในประเทศไทย: แนวโน้มอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยางธรรมชาติในอนาคต” ดำเนินการบรรยายโดยรองศาสตราจารย์อาชีวิน แกสमान มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี การบรรยายนี้ประกอบด้วย ๓ หัวข้อย่อย ได้แก่ (๑) แนวโน้มอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยางธรรมชาติในอนาคต บรรยายโดย รองศาสตราจารย์ ดร.เจริญ นาคะสรรค์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี (๒) ยางพาราสำหรับการผลิตอุปกรณ์ทางการแพทย์ภายในประเทศ บรรยายโดย รองศาสตราจารย์ ดร.เอกวิญ กาลกรณ์สุรปราณี สถาบันวิจัยและพัฒนานวัตกรรมยางพารา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หาดใหญ่ และ (๓) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการผลิตอวัยวะเทียมจากยางพารา บรรยายโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยี่ยมพล นัครามนตรี ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

การสัมมนาทางวิชาการครั้งนี้ มีเป้าหมายให้ความรู้แก่บุคลากรในองค์กรวิชาการหลายระดับ ได้แก่ องค์กรการศึกษา นักวิจัยระดับอุดมศึกษา สถาบันวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีด้านยางพารา ภาคเอกชนทั้งในประเทศและนอกประเทศที่มีฐานการผลิตในประเทศไทย รวมทั้งราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกของราชบัณฑิตยสภา ทั้งยังเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปและผู้สนใจเข้ามาร่วมกิจกรรมผ่านสื่อออนไลน์ด้วยโดยไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ ปรากฏว่ามีผู้สนใจลงทะเบียนเข้ารับฟังการประชุมจำนวนทั้งสิ้น ๒๐๒ คน และมีผู้เข้าร่วมประชุมในห้องประชุมออนไลน์เพิ่มเติมจำนวนที่หนึ่ง ๕๒ คน และมีผู้รับฟังสดผ่านช่องทางออนไลน์อีกจำนวน ๑๐๔ คน รวมทั้งสิ้น ๑๕๖ คน ประกอบด้วย ภาครัฐร้อยละ ๕๑ รัฐวิสาหกิจร้อยละ ๑๒ ภาคเอกชนร้อยละ ๑๒ เกษตรกรร้อยละ ๗ นักศึกษาร้อยละ ๑๕ ประชาชนทั่วไปร้อยละ ๓ นับได้ว่า การสัมมนาครั้งนี้ได้รับความสนใจจากผู้มีส่วนร่วมเป็นอย่างมาก

ได้รับการประเมินผลโดยส่วนใหญ่ในระดับดีมากที่สุดและดีมาก (ระดับร้อยละ ๙๑ ขึ้นไป) และยังมีผู้ให้ข้อคิดเห็นจากการประชุมในครั้งนี้ว่า มีเนื้อหาสาระครบถ้วน เหมาะสม ได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์อย่างมาก มีการวิเคราะห์แนวโน้มของยางพาราในอดีตมาสู่อนาคต และขอบคุณที่ราชบัณฑิตยสภาจัดการสัมมนาแบบออนไลน์ด้วยโดยไม่มีค่าใช้จ่าย เพราะไม่สะดวกที่จะเดินทางมาร่วมประชุม แต่มีความสนใจในหัวข้อสัมมนา โดยที่ประชาชนสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้สูงสุด นอกจากนี้ จากการประชาสัมพันธ์โดยคณะกรรมการพจนานุกรมศัพท์ยางและเทคโนโลยียางที่อยู่ทางภาคเหนือและภาคใต้ ทำให้อดีตนายกรัฐมนตรียหลายสมัยที่เป็นชาวใต้ได้รับทราบการสัมมนานี้ และได้ส่งไลน์ข้อความแสดงความสนใจการสัมมนานี้ พร้อมทั้งขอเทปบันทึกการประชุมนี้เพื่อชมย้อนหลัง เนื่องจากท่านติดภารกิจของพรรคและไม่สามารถเข้าร่วมการประชุม นอกจากนี้ นายกสมาคมยางและอิลาสโตเมอร์ ภาคเอกชนที่ดำเนินกิจการด้านยางพาราและยางสังเคราะห์ที่ใช้ระบบทางวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ในการผลิตผลิตภัณฑ์ขึ้นส่วนจำนวนมากที่ใช้ในรถยนต์ ก็ได้ลงทะเบียนเข้าร่วมประชุมแบบออนไลน์ด้วย แต่ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้เช่นกัน เพราะอยู่ระหว่างการเดินทางและดูงานที่ต่างประเทศ จึงได้ขอเทปบันทึกการประชุมในครั้งนี้ด้วย การจัดการสัมมนานี้ได้สร้างความเข้าใจเรื่องโรคใบยางพารา และการจัดการป้องกันและแก้ไขโรคใบยางพารา รวมทั้งสร้างความตระหนักเรื่องกฎเกณฑ์ข้อบังคับของประเทศคู่ค้าในสหภาพยุโรป โดยเน้นด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาโลกร้อนจากการบุกรุกทำลายป่าเพื่อปลูกต้นยางและต้นไม้เศรษฐกิจอื่น ๆ จึงต้องมีมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมจากภาครัฐ และรัฐบาลควรส่งเสริมการวิจัยเพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ให้เป็นสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่ม เป็นที่ต้องการของตลาดโลกโดยไม่ก่อปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วย

คณะผู้จัดการสัมมนาในครั้งนี้ใคร่ขอขอบคุณสำนักวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสภา ที่ได้เล็งเห็นความสำคัญของยางพาราซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความสำคัญมากต่อรายได้ของประเทศ และได้อนุมัติให้จัดการประชุมวิชาการนี้ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อสังคม เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาสที่ราชบัณฑิตยสภาจะมีอายุครบ ๑๐๐ ปี ในวันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๙ โดยให้มีกิจกรรมเริ่มต้นใน พ.ศ. ๒๕๖๗ จากเนื้อหาของการสัมมนาที่มีความทันสมัยและทันเหตุการณ์ที่สอดคล้องกับเงื่อนไขของประเทศคู่ค้าของประเทศไทยโดยเฉพาะกลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป คณะผู้จัดการสัมมนาหวังว่า ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาคงได้รับข้อมูล ความรู้ และบรรลุลวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คณะผู้จัดการสัมมนาใคร่ขอขอบคุณผู้ร่วมการสัมมนานี้ที่ช่วยให้กิจกรรมนี้มีความหมายและมีประโยชน์ต่อส่วนรวมด้วย

ท่านที่สนใจสามารถรับชมวีดิทัศน์ย้อนหลังได้ทางเฟสบุ๊กของสำนักงานราชบัณฑิตยสภาที่ <https://fb.watch/tcAFMFKhry/> และสามารถดาวน์โหลดเอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการซึ่งได้รวบรวมบทคัดย่อและประวัติของวิทยากรทุกท่านได้ที่ <https://drive.google.com/file/d/1OmSdME1E79WDgNm2unhRSSl0vAFOfpQV/view?usp=sharing>